

«ΦΡΕΝΙΤΙΣ» (3 πράξεις του Σ. Περέ ντε Σιαππού) Θέατρον «ΡΕΞ», θίασος Μαρίκας Κοτοπούλη.

Πρόκειται για ένα έργο που η γαλλική κριτική το έχει κατατάξει μεταξύ των καλλιτέρων της συγχρόνου παραγωγής και δια το όποιον το κοινόν παντού όπου το έργον έδόθη, επεκύρωσε με το παρσπάνω την αντίληψιν αυτήν της κριτικής. Είς το Παρίσι αΐφνης το έργον αυτό παίζεται συνεχώς από τόν... Δεκέμβριον του 1937.

Είνε, σημειωτέον, το πρώτον έργον ενός συγγραφέως νέου — είνε σήμερον μόλις 28 έτων — ο όποιος πριν από αυτό δέν είχε γράψει παρά μόνον μερικά κριτικά άρθρα και ένα ή δύο θιθλία... πολιτικού μάλλον περιεχομένου, συνδεόμενα με τόν Ιταλο-αίθιοπικόν πόλεμον, τόν όποιον είχε παρακολουθήσει επί τόπου.

Η υπόθεσις είνε παρά πολύ γνωστή (αί καθημερινάί έφημερίδες έδημοσίευσαν πλατειές περιλήψεις του έργου αυτού το όποιον ο θίασος Μαρίκας Κοτοπούλη ανέβιβασε την Παρασκευήν 28 Οκτωβρίου το θράδυ) ώστε παρέλκει να την εκθέσωμεν — όπως θα έπρεπεν αναλυτικώς — άλλην μίαν φοράν, έδώ, τόσω μάλλον καθ' όσον σήμερον ή στήλη αυτή της θεατρικής κριτικής παρά είνε φορτωμένη. Θα περιορισθώμεν λοιπόν σ' ένα σύντομο σκισαρίσμα της, ως έξης:

Η «ΦΡΕΝΙΤΙΣ» είνε το περιστατικό μιās γεροντοκόρης που δέν ύποπτεύεται καν ότι με όλα της τά 42 χρόνια είνε ώμορφη ά-

κόμη και μπορεί άριστα ν' αγαπηθῆ. Η ίδια αγαπά μ' όλη τη φοβερή δύναμι ενός άπελπισμένου όνειρου, τόν άνδρα της ξαδέλφης της. Κλεισμένη μέσα σ' ένα σπίτι νεκροταφείο, γυναίκα δυνατή και έξυπνη, κρύβει το αίσθημά της βαθειά και ή άπελπισία της γίνεται κακία. Επί τέλους μιά μέρα ή ξαδέρφη της, μιά γυναικούλα άσήμαντη, το σκάζει με τόν έραστή της. Η Έσθήρ άλλως τε (ή γεροντοκόρη — κ. Μαρίκα Κοτοπούλη) σπρώχνει τεχνικώτατα, διαβολικά, τη Μάρθα (την ξαδέρφη της, κυρίαν Ρίταν Μυράτ) να φύγη. Έτσι ο άνδρας της, ο Στέφανος (Μήτσος Μυράτ), ο άγαστημένος, θα μείνη εις την διάθεσίν της. Τόν κατακτά, αλλά δια να δεχθῆ τόν έρωτά του, πρέπει προηγουμένως να πεισθῆ ότι μπορεί άληθινά ν' αγαπηθῆ. Η ξαφνική έρωτική έξομολόγησις ενός νεαρού (κ. Γαλανός) θα της δώση αυτή την άπόδειξι. Τότε θ' άποφασίση να δεχθῆ το θράδυ στο δωμάτιο της το Στέφανο. Θα φορέση μάλιστα ένα περίφημο παληό φουστάνι (το πρώτο που την είχε κάνει πρό χρόνων να νοιώση ότι είνε ώμορφη) για να τόν δεχθῆ. Το πάθος της, τρομερό διότι είνε πάθος, τρομερώτερο διότι επί τόσα χρόνια συνεπνίγετο, ξεσπᾷ άκράτητο, γίνεται ξεφρένιασμα. Η Έσθήρ δέν είνε πλέον πλάσμα ανθρώπινο, είνε μιά τυφλή δύναμις, είνε «φρενίτις»: Σε δυό σκηνές τρομερές μιά με τη μητέρα της (κυρία Στεφανίδου) μιά με την μεγαλειότερη της αδελφή — δυίς Φρόσω Κοκόλα — (γεροντοκόρη, άσχημη, της όποιας ή ψυχή έχει πλέον διαστραφῆ ανεπανόρθωτα) ο θεατής έχει την εύκαιρίαν να πάρη μίαν ιδέαν αυτής της φρενιτίδος.

★

Τελικώς ή Έσθήρ ναυαγεῖ στο λιμάνι. Όταν άκριβώς περιμένει φρίττουσα από τόθο μαζί και παρθενική συστολή, ντυμένη με το

ώραίο παληό φουστάνι, το Στέφανο, μιά φίλη της, ή άσχημη και έκδοτη στην ήδονή, παράξενη και ξεπεσμένη φίλη (Έλενα Χαλκούση) την πληροφορεῖ ότι ξαναγύρισεν ή Μάρθα και σε λίγο ή Μάρθα έμφανίζεται, άρρωστη, άπένταρη έγκαταλελειμμένη από τόν έραστή της, έρείπιο και κουρέλι, στο δωμάτιο της Έσθήρ. Ζητεί την επέμβασιν της στο Στέφανο για να τη συγχωρήγη και να την ξαναπάρη. Η σκηνή μεταξύ Έσθήρ και Μάρθας είνε περίφημη: Την ίδια στιγμή έμφανίζεται ο Στέφανος κυττάζει τη γυναίκα του που γυρίζει μετανοιωμένη, άρρωστη, αδύνατη, και... σωπαίνει! Η Έσθήρ έχει καταλάβει. Είνε νικημένη. Η άσήμαντη γυναικούλα την ένίκησε, αυτή, τη δυνατή και θεληματική γυναίκα. Την ήττα της ή Έσθήρ τη θλέπει σα μιά άδικία άκατανόητη και την έννοεῖ ως εκείνο που είνε πράγματι: Κηδεία όχι μόνον του όνειρου που άγγιξε κι' όλας την πραγματώσει του, αλλά και κάθε πλέον έλπίδας. Του λοιπού ή ζωή της θα περάση μέσα στο «σπίτι-νεκροταφείο» χωρίς καμμία ούτε έλπίδα πιά να τη φωτίση λίγη αγάπη, λίγη ευτυχία. Τότε φρενιτώσα πολύ περισσότερο άπ' ό,τι και στη δεύτερη άκόμα πράξι σαρκάζει, δηλητηριάζει εις το διηνεκές τη ζωή του Στέφανου και της Μάρθας και τούς διώχνει. Αυτή: «Ω είνε πάρα πολύ ευνατή και περήφαιη. Συνεπώς δέν γίνεται σκέψις να κάμη καμμία τρέλλα. Τι θα κάμη; Μά άπλούστατα... «θ' άλλάξη φουστάνι». Θα βγάνη το λαμπρό φανταχτερό παληό φόρεμα που την είχε κάμει ν' αντίληφθῆ την ώμορφία της και που τόχε φορέσει για να δεχθῆ το Στέφανο στην πρώτη — και τελευταία κι' άποτυχημένη έρωτική συάντησι, ή όποία θα της άπεκάλυπτε το μέγα μυστικό — και θα ξαναφορέ-

ση, το σταχτόμαυρο φουστάνι της πένθιμης, της θλιβερής, της χωρίς καμμία πλέον έλπίδα διαφυγής από την φρικτή ζωή της, γεροντοκόρης.

Αυτό είνε το έργο. Χωρίς άλλο είνε «γκρίζο». Είνε όμως άφ' έτέρου πολύ ανθρώπινο. Οι χαρακτήρες του διαγράφονται περίφημα. Βέβαια πολύ λεπτομερειακά και δια τινας αυτό είνε σφάλμα όφειλόμενον εις την λίαν εύσυνείδητον (άπό άπειρίαν έν προκειμένω) τεχνοτροπίαν του συγγραφέως. Ο ρόλος της γεροντοκόρης

αριστουργηματικά πράγματι ζωγραφισμένος, θά έλεγε κανείς ότι έχει γραφή έπίτηδες διά την κυρίαν Κοτοπούλη, ή όποία εις την δημιουργία του υπήρξεν άμίμητη. Οι συνεργάται της έπέτυχαν έπίσης γενικά πολύ καλά. Άριστα άρχιτεκτονημένον τό έργον. εύρηκε την ύποδοχήν πού τοϋ άξιζεν από την πρώτη θραδειά έκ μέρους τοϋ κοινοϋ, τό όποϊον έκτοτε άθρόον (τούλάχιστον κατά τας τέσσεσaras παραστάσεις τοϋ Σαβδάτου και της Κυριακής κατά την όποϊαν ήδυνήθημεν νά έχωμεν τά άποτελέσματα από απόψεως εισπράξεων), συρρέον, χειροκροτεί μ' έθουσιασμόν την περίφημη άπόδοσι. Βέβαια έλαττώματα έχει τό έργον και ή υπερβολική λεπτομέρεια εις την διαγραφήν τών χαρακτηριστήρων με την φυσικήν της συνέπειαν, τόν λεπτολόγον διάλογον, δέν είνε πάντοτε προσόν τοϋ έρ-

γου. Άφ' έτέρου όμως πρέπει έπίσης νά όμολογηθῆ ότι δέν υπάρχει καμμία «ρεπλίκα» πού νά μήν έχη τόν λόγον και την θέσιν της. Ό διάλογος δέν είνε κουβεντολόγι χωρίς περιεχόμενον ή ανάλαφρο. Άλλο έλάττωμα πού απέδόθη εις τό έργον, είνε ότι παρά είνε «σκοϋρο», ότι δέν έχει «έναν καλόν άνθρωπο, μία εύθυμη νότα», ότι και ένα παιδάκι ακόμα πού έμφανίζεται έπεισοδιακά σ' αυτό τό σπίτι κι' αυτό «εί ε κλέφτικο». Έν τούτοις ή ζωή δέν έχει καμμία ύποχρέωσι νά είνε εύ-

θυμη κι' άν έχη τις έκδηλώσεις της σέ μία οικογένεια μπορεί περίφημα νά τις σκεπάζη ένα κακό σύννεφο όλες. Ό συγγραφεύς της «Φρενίτιδος» έδωκε ένα κομμάτι ζωής και τό έδωκε πιστά. Έπί πλέον τό έιεφάνισε θεατρικωτάτα και τό συμπέρασμά του διά τόν θεατήν είνε λύπη μάλλον πσυά ψόγος διά την Έσθήρ πρό πάντων αλλά και διά τό περιβάλλον της έπίσης. Ούτε μία στιγμή ό θεατής δέν αισθάνεται την ανάγκην νά πῆ μέσα του «τί άηδῆ πλάσματα», 'Η φρενίτις ένός πάθους τόσον βιαίου σπάζει τελικώς έμπρός στην «οικογένεια» πού μένει νικήτρια. 'Ηττημένη δέ, τέλος έγκαρτερεί. Δέν αυτοκτοiei αλλά, θγάζει τό «λαμπρό φουστάνι» τών έλπίδων.

Πολύ καλά σκηνικά και λαμπρόν τό άνέβασμα.

Π. ΜΟΣΧΟΒΙΤΗΣ